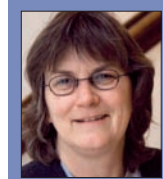

De stand van de wereld na Kopenhagen

De bibberende delegatieleden voor het conferentiecentrum in Kopenhagen waren de trieste weerspiegeling van de stand van zaken in de binnenste krochten van de onderhandelingen; ook daar was het lang wachten op vrij weinig resultaat. De nieuwe blauwdruk voor een minder klimaatbelastend model van economische groei is er niet gekomen, ondanks de toezeggingen aan ontwikkelingslanden dat de OESO-landen hun groene groei zullen meefinancieren en technologie beschikbaar zullen stellen.

Door
Coby van der
Linde

Obama wordt zo langzamerhand een lichte reiziger. Ook in Nederland waren de verwachtingen hooggespannen. Geïnspireerd op het jolijt bij het vertrek van de eerste Alpenexpres, vertrok een heuse klimaatexpres met veel bombarie uit Utrecht en, net als bij de eerste gipsvlucht, kwamen de conferentiegangers even bedremmeld weer terug: verdrongen van de voorpagina's door het negatieve reisadvies van de NS door de bakken sneeuw die over Nederland waren heen gekieperd. Ironischer kon haast niet.

Een verschil in benadering

De VS en China laten zich moeilijk vastleggen op doelstellingen die wat dichterbij zijn dan 2050 en waarbij de handelingsvrijheid wordt beknot door een raamwerk van afspraken. Een dergelijke benadering was de inzet van de EU, waar het dagelijkse

leven juist bepaald wordt door een aaneenrijging van afspraken, verdeelsleutels, raamwerken en ander gepolder. De VS en China, als huidige en aspirerende hegemoon, houden liever de handen vrij om de regels van het internationale politieke en economische spel zelf nader in te te vullen. Dat wil niet zeggen dat ze geen oog hebben voor het klimaat en de averse gevolgen van de verandering. In de VS is men zich zeer bewust van de veiligheidsdreigingen die van de opwarming van de aarde uit kunnen gaan. Maar andere risico's en het verder bouwen aan datgene wat beide landen tot een sterke geopolitieke speler maakt, heeft voorsnog prioriteit. De machtsstrijd tussen beide landen op het monetaire gebied en het stabiliseren van de binnenlandse economie staan hoger op de agenda dan het via een klimaatverdrag vroeg vastpinnen van allerlei beleidsopties. China liet zich niet vermurwen tot meer, wat, daags na afloop van de conferentie, de reputatie van harmonieuze en aspirerende leider toch beschadigde toen het vingerwijzen was begonnen. De belangstelling om een leidende positie in te nemen in nieuwe energietechnologie zal echter ook in China en de VS de aandacht vasthouden. Al was het maar om de importafhankelijkheid op een beheersbaar niveau te houden. Bovendien hebben beide landen nog aanzienlijke kolenreserves. De recente Amerikaanse onconventionele gasrevolutie is een andere reden om enige voorzichtigheid te betrachten met het eindig verklaren van het fossiele tijdperk. De komende jaren zullen een ruim aanbod van gas te zien geven, waardoor enkele duurzame opties moeilijker in de markt te plaatsen zullen zijn, maar

bij vervanging van inefficiënte kolencentrales toch Kyoto-winst behaald kan worden.

Stille omwenteling

In de schaduw van het Kopenhagen gebeuren vond in Irak een stille revolutie van de oliemarkt plaats. In een tweede ronde van exploratie- en productierechten werden enkele grote olievelden geveild. Irak heeft grote plannen om de productie van het land naar een niveau te tillen dat meer in overeenstemming is met de enorme reserves. Het beschikbaar komen van grote hoeveelheden relatief goedkoop te produceren olie zal in de komende decade de oliemarkt bepalen. Voor OPEC rest nu de moeilijke taak om de Irakese productie in te passen in het productie- en prijsbeleid. De verhoudingen binnen de OPEC zullen door het expansieve Irakese beleid op scherp worden gesteld. De pariteit van Irak en Iran zal moeten worden opgegeven, een beleid dat sinds de jaren '80 van de vorige eeuw de regionale ambities van beide landen in het gareel moest houden. Iran dreigt de grote verliezer te worden in deze strijd met een productieprofiel, dat nog steeds niet dat van voor 1978 kan benaderen. Irak kan, als de productieverhoging generaliseerd wordt, zich eindelijk uit het kamp van de prijshaviken bevrijden en zich samen met Saoedi-Arabië een subtieler prijs- en productiebeleid veroorloven. Niet dat de prijs van olie daarmee automatisch lager zal worden, maar de concurrentiekracht van olie ten opzichte van andere brandstoffen kan veel beter worden uitgespeeld. Het ontbreken van een duidelijk CO₂-beperkend raamwerk en de impact van de Irakese revolutie vormen de nieuwe dimensies van het

energiebeleid van de komende jaren. De preciaire staatsfinanciën van veelconsumerende landen zullen daar moeilijk tegen kunnen concurreren.

Andere boeg

De geschetste ontwikkelingen betekenen echter niet dat de wereld na Kopenhagen hetzelfde wordt als voorheen. De onderhandelingen hebben bevestigd dat de marktgeoriënteerde OESO-landen een zwakkere positie hebben ten opzichte van de meer staatsgeoriënteerde opkomende landen dan voorheen en niet zo gemakkelijk eenzijdig de nieuwe regels van het spel kunnen voorschrijven. Energie blijft strategisch te belangrijk om uit nationale handen te geven. De groei van China en de energiehonger die ermee gepaard gaat, zal op de een of andere manier moeten worden geacommodeerd, ook op langere termijn. De stille revolutie in Irak is van groot belang om in die behoefte te kunnen voorzien. In de EU blijft het 20-20-20-beleid het fundament van het energiebeleid, met of zonder een deal in Kopenhagen. Wel is duidelijk dat de druk om eventuele concurrentievervalsing te pareren met handelsbeleid groter wordt, zeker als de berooide overheden het beleid niet met subsidies kunnen larderen en de private sector toch op het groene pad wil houden. Zonder gevolgen zal de zwakke uitkomst van Kopenhagen in ieder geval niet zijn; wordt vervolgd. ■

Coby van der Linde is hoofd van het *Clingendael Internationaal Energy Programme*, hoogleraar Geopolitiek en Energiemanagement aan de Rijksuniversiteit Groningen en lid van de *Algemene Energieraad*.